

In september 1989 werd de kunsttram van Pien Hazenberg ter ere van het 125-jarig bestaan van de HTM gelanceerd tijdens de opening van de European Festivities. De tram oogste zowel bij de HTM als bij het publiek veel succes en bewondering en werd al gauw 'engeltjestram' genoemd. Pien had er twee maanden hard en met veel plezier dag en nacht aan gewerkt. Ook de HTM-medewerkers werden steeds enthousiaster gedurende de werkzaamheden terwijl die aanvankelijk dachten: wat is dat voor een ding? De onthulling werd een ware happening met familie en kinderen, eindigend 's avonds laat in Pulchri Studio.

Eind maart 1990 werd de schildering plotseling van de tram afgeschuurd en overgelakt in nieuwe proefkleuren. Noch organisator Els Lubbers, noch Pien Hazenberg waren op de hoogte gesteld. Pien kreeg het bericht via-via te horen.

Pien: 'Diegene die mij belde met de vraag: zeg is je tram overgeschilderd? heb ik lachend gerustgesteld. Het idee! Zo'n arbeidsintensief en tijdrovend ontwerp na zes maanden rijtijd vernietigd en dat buiten mijn weten om. Nee, dat kon ik niet geloven.

Enfin, iedereen is inmiddels op de hoogte; de pers heeft er bol van gestaan en de algemene verontwaardiging gonst nog door Den Haag.'

Els Lubbers: 'Het idee van een beschilderde tram in Den Haag had ik al jaren. Trouwens, Pien droomt er al sinds haar kindertijd van. Naar aanleiding van het feestelijke jubileum van 125 jaar HTM

vond ik dat het nu dus best eens mocht gebeuren. Wij troffen het met Jan B. den Ouden, directeur van de HTM en Pulchri-ld. Hij was direct enthousiast en vond dat zo'n tram er moest komen.

Nadat Jan B. den Ouden had gezegd: 'dat doen we', hebt u in Pulchri (nummer 5, vorige jaargang) kunnen lezen wat er bij het beschilderen van een tram allemaal aan te pas komt. De HTM is een traditioneel bedrijf en de trams zijn een heilig vervoermiddel. Ze worden aan de buitenkant met de hand beschilderd hetgeen een arbeidsintensief en kostbare aangelegenheid is.

Pien: 'Je rekent op publiciteit tijdens het toeristen-seizoen; dat had ik als een soort aanvullend honorarium beschouwd. Els Lubbers was in overleg om de tram eventueel in Brussel en München te laten rijden. We hadden afspraken lopen met de schilderswerkplaats om na de eerste restauratie (hij was iets beschadigd door de klaphekjes, in gebruik als er tussen de rails gewerkt moest worden) een doelmatiger stripensysteem aan te brengen ter bescherming van de beschildering. Het is alles niet meer nodig! Als de tram nu nog van een viaduct was gestort had ik erin kunnen komen maar deze rücksichtlose vernietiging was regelrecht verbijsterend'.

Els Lubbers: 'Ja, al die plannen en toen ineens die schok, zomaar zonder overleg: hij is overgeschilderd! Ik ben meteen gaan bellen naar de HTM, maar nee hoor, niemand wist iets en al helemaal niet hoe het kwam. De directeur was met vakantie, we moesten maar wachten tot hij terug was. Er was niets aan te doen. Ik werd niets wijzer maar wel steeds bozer. Geen overleg, geen

verontschuldiging of verklaring. Niets van dit alles. Alleen een muur van onbegrip.

Er zit auteursrecht op het werk van elke kunstenaar. Men dient zich ervan bewust te zijn wat een kunstwerk betekent. Zo kun je er in elk geval niet mee om gaan. Ik overwoog juridische stappen en nam contact op met een advocaat.

Op dat moment kwam de directeur Jan den Ouden terug in Den Haag. Onwetend van wat zich in die tijd had afgespeeld, kreeg hij het hele verhaal over zich heen. Hij was diep geschokt en vond het vreselijk. Maar als goed directeur overzag hij al spoedig de situatie. Hij riep al de betrokkenen bijeen en in bijzijn van zijn technisch directeur gaf hij de misser ruiterslijk toe en bood volmondig excuses aan. Eerlijk, hij wist zich ook geen raad en hoe het precies gebeurd was kon hij ook niet meer precies achterhalen. Maar hij had een tegenvoorstel. Pien zal een nieuwe tram mogen beschilderen. Tegen een aantrekkelijk honorarium. Die tram mag tevens behoudens onoverkomelijke tegenslagen, vijf jaar blijven rijden.

Pien: 'Mijn eerste reactie was geen kwast meer uit te steken richting HTM maar na lang beraad en overleg met collega's heb ik besloten om het aanbod aan te nemen. Het is een genereus gebaar en een prettiger oplossing dan het aanvankelijke voorstel van de advocaat. Wat gebeurd is, is niet meer terug te draaien maar de HTM heeft zich wat mij betreft gerehabiliteerd. Ik hoop binnenkort de veerkracht te kunnen opbrengen om te roepen: 'De kunsttram is ter ziele, leve de kunsttram.'

